

KAŠČA V LETU 1995, KAMNI V NJEJ IN OKOLI NJE

Leta 1995 je znamenita Kašča na Lontrku, Spodnjem trgu dobila novo namembnost. V zgornjih dveh nadstropjih so postavljena na ogled umetniška dela Franceta Miheliča, v pritličju ima poslovalnico Nova Ljubljanska banka, v kleti pa je Andrej Karlin uredil gostinski lokal. Za to priložnost je pri Muzejskem društvu, v zbirki Doneski, meseca junija izšla knjiga Loka, avtorja Franca Pokorna, kar je prenatil »Krajepisno-zgodovinske črtice« iz revije Dom in svet leta 1894. V spremni besedi so med drugim predstavljeni tudi kamni, iz katerih je

bila zgrajena Kašča. Ker pa je bilo po tem v Kaščo in okoli nje vgrajenih še precej različnih vrst domačih in tujih kamnov, si kamne v Kašči sami in okoli nje oglejmo na novo.

Kot je bilo v knjigi že omenjeno, je po grobi oceni v Kašči nekako 115.000 kamnov, ki tehtajo približno 2.800 ton. Velika večina kamna v Kašči pripada škofje-loškemu ploščatemu apnencu z rožencem triadne starosti. Iz tega, svojčas zelo čislanege, gradbenega kamna, ki so ga pridobivali predvsem v kamnolomu »Ža brajdo«, je v veliki meri zgrajena vsa

Prenovljena mestna kašča v Škofji Loki

Loka, njene hiše z gradom in obzidjem vred. V Kašči so iz tega kamna, ki se ploščato lomi v različnih debelinah in velikostih, zgrajene vse stene, obok kleti ter ostanek obrambnega obzidja na njeni vzhodni strani. Iz tega kamna je bil narujen tudi novi, sedaj glavni vhod v Kaščo z vzhodne strani nasproti klavnice. Velja opomniti, da je skrajni del restavriranega obzidja zgrajen na novo.

Stebri v notranjosti Kašče, okvirji 39 oken in devetdelni ločni portal starega vhoda v južni steni Kašče so iz škofjeloškega konglomerata oligocenske starosti. Kamnina v Kašči se nekoliko razlikuje od konglomerata, kot ga poznamo s Kamnitnika. Je svetlejša in skorajda brez rdečega odtenka, ki je značilen za Kamnitnik in njegov oligocenski konglomerat, ki se od Gavžnika, mestnega in Prifarškega Kamnitnika razprostira do konca Trnja in se nato nadaljuje proti Pevnu oziroma Crngrobu. Tak svetlejši apneni konglomerat, ki ga opazujemo v Kašči, pa poznamo danes na prostoru za gradom in od tam proti Grebenarju. Ali so tu nekje daleč nazaj lomili ta kamen ali pa so bili skladi na delu Kamnitnika, ki ga več ne poznamo, včasih drugačni kot danes, za zdaj ne vemo. Mogoče še ta podatek, da je ta konglomerat nastajal pred več kot dvajsetimi milijoni let na obrežju nekdanjega Pontoškega morja, ki je segalo do vzhodnega takratnih loških hribov. Pri vzdrževanju Kašče so v njene stene v različnih obdobjih vgrajevali kamne, ki so bili pri roki, ponajveč so to prodniki iz struge mimo tekoče Selške Sore. Če smo pozorni, lahko po teh kamnih spoznamo del bogatega geološkega razvoja Selške doline. Opazimo siv in rjavkast kremenov konglomerat in peščenjak ter skrilavec karbonske starosti, vijoličasti grōdenski peščenjak, ki je pušavskega nastanka, nadalje različne triadne karbonatne kamnine pa tudi morda kak kos vulkanskih oziroma magmatskih kamnin, kot so temni diabazi in

rjavi ali zelenkasti keratofirji, porfirji in porfiriti. Te kasnejše vložke najdemo predvsem na severni zunanji steni Kašče. V to steno je vzdignjen celo en kos lehnjaka, ki pa z veliko zanesljivostjo izvira iz Jezerskega.

Pri adaptaciji pritličja so ob vhodu v banko vgradili radialne polirane kamnite stopnice z vgrajenimi protidrsmimi trakovi. Narejene so iz sivega oziroma rahlo rožnatega hotaveljca, iz tega je tudi pult za stranke, katerega rob je zaobljen v tako imenovanem profilu C. Ta značilni in iskani kamen iz kamnoloma v Hotavljah, ki je zelo primeren za moderno notranjo opremo, je triadne starosti in je nastal kot plitvomorska grebenska tvorba.

V kleti, takoj pod stopnicami pred garderobo, je strojno obdelana kamnita mizica iz sinjskega apnenega konglomerata. Iz tega dalmatinskega kamna s fantazijskim imenom multikolor je izdelan tudi vhodni portal v restavracijo. Portal je štokan in peskan. Nivojska talna polica je tudi iz tega kamna, je brušena in peskana. Ta material je bil izbran zato, ker je kolikor toliko podoben kamnu v stebrih in okenskih okvirih oziroma ker originalnega, to je domačega konglomerata ni na razpolago. Bolj poznan rožnato rumeni do sivi različek tega dalmatinskega kamna eocenske prominske starosti, ki ga pridobivajo blizu Drniša, se imenuje rozalit. V restavraciji so v dekoracijske namene s kamnom obložili zahodno steno, nakazali z njim plitve pilastre na južni steni in obložili portal vhoda v sanitarije iz veže. Namesto škofjeloškega ploščatega apnenca z roženci so uporabili nekoliko temnejši spodnetriadni psevdoziljski apnec, po Kossmatu (1910) imenovan tudi drnovski, iz brekovškega kamnoloma nad Žirimi.

Poglejmo še nekoliko okoli Kašče. Ploščad glavnega vhoda in stopnice nasproti klavnice so obložene z lomljenimi ploščami blestnika, metamorfnega sljudna-

tega skrilavca z zreškega Pohorja. S Pohorja, konkretno iz kamnoloma Josipdol so tudi sekane »granitne« kocke, s katerimi je tlakovana ploščad pred Kaščo in okoli nje. Iz tega kamna, ki je v resnici tonalit, so tudi cestni robniki in zaporni pragovi kletnih lin. Iz enakega žaganega materiala je položen pravokotni talni okvir na ploščadi. Diagonala čez ploščad in središčni kvadrat sta iz rezanega zelenega pohorskega čizlakita. Ožji temnejši prečni pasovi med glavnim vhodom in domom obrtnikov so iz sivega apnenega peščenjaka eocenske starosti, imenovanega tudi ruda, iz Sečovelj.

Vhod v banko je iz strojno štokanih kock sivega hotaveljca, iz katerega je tudi vhodni podest. Naj k temu dodamo še to, da je nizka zidna obloga Centra storitvenih obrti strojno praskan kredni apnenec smetanove barve s poreklom z

Brača z nazivom adria grigio, ki je pri tleh dodatno obložen z bolj odpornimi brušenimi ploščicami pohorskega tonalita. Beli ploščici na obeh stavbah z imenom izvajalca SGP Tehnik iz leta 1985 in 1988 pa sta iz poliranega makedonskega marmorja tipa kristalino oziroma čaška.

Ob kašči, med cesto skozi Lontrk in med ploščadjo, je postavljenih šest kamnitih stebričkov iz pohorskega tonalita. Iz istega kamna je še pet stebričkov s stoječimi svetilkami na vzhodni strani Kašče, nasproti klavnice.

Ne da bi razpravljali o smiselni alohtonosti in heterogenosti vgrajenih vrst kamnov pri adaptaciji Kašče in njene okolice, lahko v Kašči in okoli nje spoznamo dosti različnih vrst in tipov kamnov, njihov izvor in s tem tudi način

Spomladi 1995 je bila ob kletnem oknu Kašče na južni strani skopana gradbena jama do nivoja kletnih tal. Pri tem so bili približno 0,75 m pod nivojem dvorišča odkriti obokani in ometani prostori, ki so bili zaradi nedovoljenega gradbenega posega nato zasuti

nastanka ter končno tehnologijo obdelave kamna včeraj in danes.

Bralca v začetku navedene knjige naj opozorimo na dve napaki pri citiranju virov in literature na strani 81, kjer v prvi vrsti nemškemu spolniku manjka s, tako, da je namesto »de« pravilno »des«, pri zadnjem avtorju pod številko 22. pa je pravilen priimek Vilfan, namesto Wilfan. Naj dodamo še informacijo, da sta ilustraciji na straneh 82 in 83 pomanjšan posnetek darilne listine, ki jo hrani arhiv Območne obrtne zbornice Škofja Loka.

Morda še ena obrazložitev. V knjigi na strani 77 navajamo, da je po letu 1990 vsa usklajevalna dela pri obnovi Kašče prevzel Odbor za prenavo mestnih in vaških jeder občine Škofja Loka (OPMV), ki ga je sprva vodil Ivan Hafner, kasneje pa Jernej Prevc. Obrtna zbornica je za Kaščo določila gradbeni odbor, katerega sestavo tudi navajamo na strani 73. Ker smo bili opozorjeni, da je mogoče zaradi

tega razumeti, da je bil samo ta zbornični organ pomemben za obnovo Kašče, ne pa OPMV, čutimo potrebo, da zaradi jasnosti navedemo celotno sestavo OPMV, ki nam prvotno pri pisanju spremene besede ni bil na razpolago. Člani OPMV oziroma novega koordinacijskega odbora za prenavo s predsednikom Jernejem Prevcem, ki jih je imenoval IS SO Škofja Loka na 10. seji 23. 10. 1990 in mi jih je posredoval predsednik sam, so naslednji: Jernej Prevc, Marjan Potočnik, Ivanka Bogataj, Vili Eržen, Ivan Hafner, Marjeta Mohorič-Petermelj, Jerneja Trlep, Tone Tavčar, Modest Erbežnik, Matevž Dagarin, Franc Podnar, Franc Poljanec, Dušica Jurman, Janez Sušnik, Damjana Pediček in v februarju 1993 dodatno imenovani Aleš Hafner, Jernej Hudolin in Mateja Kavčič.

A. Pavel Florjančič